

Kenneth Weiss –*L'art de la fuga*

Palau Bach

Dijous, 5 de juny de 2025 – 19.30 h

Petit Palau

Compromís amb el medi ambient:

Amb la col·laboració de:

Membre de:

Programa

Kenneth Weiss, clavecí

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

L'art de la fuga, BWV 1080

- 1 - Contrapunctus I
- 2 - Contrapunctus II
- 3 - Contrapunctus III
- 4 - Contrapunctus IV
- 5 - Canon per augmentationem in contrario motu
- 6 - Contrapunctus V
- 7 - Contrapunctus VI
- 8 - Canon alla duodecima in contrapunto alla quinta
- 9 - Contrapunctus VII
- 10 - Contrapunctus VIII
- 11 - Contrapunctus IX
- 12 - Canon alla ottava
- 13 - Contrapunctus X
- 14 - Contrapunctus XI
- 15 - Canon alla decima in contrapunto alla terza
- 16 - Contrapunctus XII
- 17 - Contrapunctus XIII
- 18 - Contrapunctus XIV

Aquest concert té una durada de 80 minuts, sense pausa.
La durada del concert és aproximada.

#antiga #músicauniversal

Palau de la Música Catalana

Yuja Wang & Mahler Chamber Orchestra /
Orquestra Simfònica de la Ràdio de Baviera
& Simon Rattle / Cecilia Bartoli /
musicAeterna & Teodor Currentzis /
Víkingur Ólafsson / Staatskapelle Dresden
& Daniele Gatti / Anne-Sophie Mutter,
Yefim Bronfman & Pablo Ferrández /
Lang Lang / Sondra Radvanovksy / Sabine
Devieilhe & Jakub Józef Orliński / Sheku
& Isata Kanneh-Mason / Seong-Jin Cho
& London Symphony Orchestra / Janine
Jansen & Camerata Salzburg / András
Schiff / Budapest Festival Orchestra & Iván
Fischer / Orchestre des Champs Élysées &
Philippe Herreweghe i més de 200 concerts!

Temporada 2025–2026

Entrades i abonaments ja a la venda

Poema

Davallament

Des de l'altura vibra el pes dels dies
com un llamp en la nit. Retornen veus
i fulgors i promeses. Sols l'oblit
vetlla el desgel, el pas sense fronteres.

Si vaig enllà retorno al gran origen.

Com un ocell que sempre vola en cercles,
caldrà viure o partir. Que baixi el cel.

Lluís Calvo

Del llibre *L'espai profund*.

Barcelona: Edicions Proa, 2020.

Fes-te benefactor del Palau

Per la música i el patrimoni,
per la llum i l'harmonia.
Pel poder transformador
d'un projecte únic.
Per un Palau per sempre.

Suma't al projecte!

Comentari

Notes de l'artista

Malgrat conèixer fa molts anys *L'art de la fuga*, la veritat és que no em vaig dedicar a estudiar a fons l'obra fins al 2020. Quan la covid va deixar en suspens qualsevol activitat concertística, vaig restar confinat a casa, com tots els meus companys músics, amb un calendari de cancel·lacions, entre les quals, la que em va doldre més va ser el meu primer recital de *L'art de la fuga*. I per tant, vaig aprofitar el temps reclòs per endinsar-m'hi. Dia rere dia hi acudia per trobar consol, inspiració i sentit davant un món ple d'incerteses. L'admiració que vaig sentir per la imaginació il·limitada i la mestria de Bach mentre en posava el repte d'escoltar, escoltar de debò tot que el amaga, m'aixecava l'ànim i em generava una gran alegria. Va ser un acte de devoció i ho recordo amb goig.

El 2019 vaig tenir la gran sort que el Museu Nacional da Música em va convidar a oferir el recital inaugural del seu recentment restaurat clavicèmbal històric Taskin. Immediatament en vaig quedar corprès per la profunditat de so, alhora potent i dolç. Fou una sensació màgica ser conscient que les meves mans feien cantar novament l'instrument, tal com abans ho havien fet altres mans en un teclat tan bell durant més de dos segles. Estic en deute amb el Museu per fer possible que enregistrés aquesta obra mestra que és *L'art de la fuga* amb una altra obra mestra com és el Taskin de Lisboa.

Composta durant la seva última dècada de vida, *L'art de la fuga* conté catorze fugues o “Contrapunctus” i quatre cànons basats tots en un mateix tema. Esdevingué la darrera i més assolida de les exploracions de Bach en la composició contrapuntística. Tot i que ja era considerat un mestre de la fuga pels seus contemporanis, en aquesta oportunitat va voler enlairar els límits del seu mestratge treballant sobre un únic tema, en Re menor, per crear la seva apoteosi contrapuntística. Cadascuna de les fugues augmenta de complexitat mentre al tema original van produint-se nombroses transformacions per demostrar totes les possibilitats de la composició fugada: inversions temàtiques, alteracions rítmiques, imatges mirall o especulars, variacions segons els estils nacionals, augments i disminucions. Nous temes apareixen a la segona part de l'obra, per bé que tots deriven de l'original.

La darrera fuga escrita per Bach i que culmina *L'art de la fuga*, el “Contrapunctus XVI”, està incompleta. El tercer tema que introdueix aquesta fuga és el seu propi nom, B-A-C-H, lletres que corresponen a Si bemoll, La, Do i Si (H en alemany); així doncs, igual que un pintor signa la seva obra mestra, aquesta és la signatura musical de Bach. Malgrat que la salut delicada de Bach ha estat sovint l'explicació que s'ha donat a l'obra inconclusa, alguns dels més importants estudiosos del compositor creuen avui dia que el final es va perdre o que potser mai no va voler acabar l'obra i que la va deixar expressament oberta, com un repte que hauria de resoldre l'interpret. Tanmateix, amb aquesta ruptura tan fascinant es produeix una metàfora molt poderosa; després de vuitanta minuts de fites sense parió, d'una bellesa i complexitat divines, acaba de sobte. L'última obra de Bach, com la vida, acaba sense cap desenllaç.

Bach va escriure l'obra en quatre pentagrames en comptes dels dos que emprava habitualment a les seves obres per a teclat i no va especificar que pogués tractar-se d'una obra per a teclat (per bé que ho feu el seu fill C. Ph. E. Bach, el primer a publicar-la un any després del traspàs del pare). Hi havia una important tradició centenària d'escriure el contrapunt per a teclat en partitura general/per a director, per motius de llegibilitat, però nombrosos experts consideren que originalment quedava oberta per a una possible orquestració. Per bé que segueixo la creença del meu mestre Gustav Leonhardt de considerar-la una obra per a teclat, val a dir que en general les obres de Bach, més que les de qualsevol altre compositor, es poden gairebé sempre transcriure de manera satisfactòria, per la seva complexió inherent i per la seva universalitat. Un quartet de corda, el piano modern o qualsevol combinació d'instruments solistes pot fer justícia a l'obra d'una manera convincent i amb èxit.

Tots els instruments presenten unes qualitats pròpies i la manera amb què poden accentuar les complexitats de l'escriptura per parts, difereixen. Mentre que un pianista o un violinista poden simplement tocar el tema amb una determinada veu més forta per destacar-lo, el clave, que és incapaç de fer-ho, se serveix de l'articulació, el toc, el tempo i la variació rítmica per crear profunditat de dimensió. Tot i ser més complicada d'assolir, aquesta “limitació magnífica”, el desplegament d'aquestes tècniques per explorar expressivitats i matisos, ho són tot.

Keneth Weiss. Montauk (Nova York), juny del 2021

Quan el límit encén la imaginació

Per endinsar-se al laberint sonor de *L'art de la fuga* no calen mapes: Bach et guia pas a pas amb un únic motiu que es transforma sense pressa, com un motlle que va adoptant formes noves davant dels ulls. Escrita entre el 1740 i el 1749, durant els seus darrers anys a Leipzig, l'obra no és un exercici fred de cal·ligrafia musical; és gairebé un diari íntim on el compositor prova fins on pot fer volar la imaginació quan hi posa límits: treballa sempre amb un únic tema de quatre compassos en Re menor, el distribueix en quatre veus fixes i només el modifica a través de regles estrictes –inversió, augment, disminució o mirall– per comprovar fins on pot arribar la seva creativitat. La partitura, a més, està escrita en quatre pentagrames, no en dos, un per a cada veu i no hi especifica instrument, tal com recorda Kenneth Weiss en l'escrit anterior. Això permet que clavecinistes, pianistes, quartets de corda o fins i tot orquestres facin pròpies les veus d'aquesta polifonia.

L'art de la fuga consta de catorze fugues –els “Contrapunctus”– i quatre cànons, tots basats en el tema esmentat de quatre compassos i amb les normes autoimposades. El resultat és un joc d'expectativa i sorpresa que manté la tensió fins a la fuga final. Al “Contrapunctus XVI”, el paper s'interromp de cop. Alguns ho atribueixen a la fràgil salut de Bach o a la pèrdua de fulls; d'altres hi veuen un final deliberat, una porta perquè el futur n'imagini la conclusió. Just abans del silenci, el compositor incrusta la seqüència melòdica B-A-C-H, la seva firma, i s'acomiada.

Al Palau de la Música Catalana, la història de la peça s'ha anat cuinant a foc lent. Només cal una passejada pels arxius del Centre de Documentació de l'Orfeó Català (CEDOC) per descobrir-ne algunes fites interessants. El 20 d'octubre de 1927 el pianista i musicòleg britànic Donald Francis Tovey hi presentà al piano la seva reconstrucció del darrer “Contrapunctus”. El 30 d'octubre de 1934 Georg Darmstadt n'oferí un cànon i la mateixa fuga, en aquest cas en versió orquestral, al capdavant de l'Orquestra Pau Casals (OPC). Versió, per cert, que el mateix Albert Einstein va recomanar interpretar a la Filharmònica de Nova York. Ja als anys cinquanta, Jacques Bodmer i la seva Orquestra de Cambra Catalana en signaren la primera audició integral a Catalunya, tot obrint pas a lectures posteriors tan contrastades com les del Quartet Casals, el clavecinista Benjamin Alard, el piano d'Evgeni Koroliov o, en aquesta ocasió, el retorn de Kenneth Weiss al clavicèmbal.

Mentre Bach confeccionava aquesta catedral contrapuntística,
l'Europa central coquetejava amb el gust galant i les idees
il·lustrades, i a Catalunya creixia la nova indústria paperera als
molins de Capellades i al llarg del Ter i el Llobregat, que abastien
impremtes. Dos segles després, el Palau recull aquell llegat i el passa
al present.

María José Anglés, musicòloga

Connecta't a Palau Digital!

Concerts i continguts divulgatius
exclusius disponibles gratuïtament
a palaudigital.cat

Veure ara

Biografia

Kenneth Weiss, clavecí

© Jenny Gorman

Ha treballat com a solista, director, músic de cambra i professor durant diverses dècades. Nascut a Nova York, va estudiar a la High School of Performing Arts i després amb Lisa Goode Crawford al Conservatori d'Oberlin (Ohio) i amb Gustav Leonhardt al Conservatori Sweelinck d'Amsterdam.

Els seus enregistraments per a Satirino Records han tingut una rebuda excel·lent i grans elogis. Entre aquests hi ha les *Variacions Goldberg*, *L'art de la fuga*, els llibres 1 i 2 d'*El clave ben temperat*, un àlbum amb transcripcions d'òperes i ballets de Rameau, dos àlbums sobre Scarlatti i dos CD dedicats a la música antiga isabelina per a teclat: *A cleare day* i *Heaven & earth*.

Ha estat catedràtic de clave a la Juilliard School (2007-2011) i a l'Haute École de Musique de Ginebra (2015-2021) i actualment és catedràtic de música de cambra al Conservatoire National Supérieur de Musique et Danse de París, càrrec que ocupa des del 1996.

La seva agenda aquesta temporada 2024-25 inclou interpretacions dels *Concerts de Brandenburg* de Bach, amb la Chamber Music Society del Lincoln Center, a la Berkshire Bach Society, al Bridgehampton Chamber Musica Festival amb l'Orchestre National d'Avinyó-Provença, i amb els North County Chamber Players, a més de debutar al prestigiós festival Music@Menlo d'Atherton (Califòrnia) i recitals *a solo* amb *L'art de la fuga* a París, San Francisco, Saintes, Santander, Santiago de Compostel·la i ara al Palau de la Música Catalana. Així mateix, durant aquesta temporada també ha vist publicat un nou enregistrament amb la flautista Sooyun Kim, així com una gira per Austràlia amb la violinista Lina Tur Bonet i oferir un programa nou en solitari, *A handful of keys*, que celebra l'enginy i les innovacions per a teclat amb obres que abasten des del Renaixement fins al *piano stride*.

Més informació: kennethweiss.info

Essència Palau

Flors, fragàncies
i Modernisme:
un passeig sensorial únic

Reserva ara
la teva visita!

També et pot interessar...

Palau Cambra

Dimecres, 11.06.25 – 20 h

Sala de Concerts

–Diada Pau Casals 2025

Truls Mørk, violoncel

Håvard Gimse, piano

R. Schumann: *Drei Fantasiestücke, op. 73*

E. Grieg: *Sonata per a violoncel i piano, en La menor, op. 36*

E. Chausson: *Pièce, op. 39*

C. Franck: *Sonata per a violoncel i piano, en La major*

Preus: 22 i 35 euros

Organitza: Fundació Orfeó Català-Palau de la Música Catalana i
Fundació Pau Casals

Mecenes d'Honor

Mecenes Protectors

Mecenes col·laboradors

Mitjans Col·laboradors

Col·laboradors

Armand Basi – Ascensors Jordà – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Caixa Enginyers – Calaf Grup – CECOT – Colonial – Fundació Antiques Caixes Catalanes - BBVA – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquímia – Gómez-Acebo & Pombo – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – Illy – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Saret de Vuyst Travel – Scasi Soluciones de Impresión S.L. – Soler Cabot – Veolia Serveis Catalunya

Benefactors d'Honor

Mariona Carulla Font – M. Dolors i Francesc – Pere Grau Vacarissas – María José Lavin Guitart – M^a. del Carmen Pous Guardia – Daniela Turco – Joaquim Uriach i Torelló

Benefactors Principals

Elvira Abril – Eulàlia Alari Ballart – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Professor Rafael I. Barraquer Compte – Francesc Xavier Carbonell Castellón – Lluís Carulla Font – Joaquim Coello Brufau – Josep

Colomer Viure – Josep Daniel i Lluïsa Fornos – Isabel Esteve Cruella – Casimiro Gracia Abian – Jordi Gual i Solé – Ramón Poch Segura – Juan Eusebio Pujol Chimenó – Juan Manuel Soler Pujol – Joan Uriach Marsal – Manel Vallet Garriga

Benefactors

Maria Victoria de Alós Martín – Mahala Alzamora Figueras-Dotti – Zacaries Benamiar – Gemma Borràs i Llorens – Jordi Capdevila i Pons – David Carrasco Chiva – Oriol Coll – Rolando Correa – Elvira Gaspar Farreras – Pablo Giménez-Salinas Framis – Maite González Rodríguez – Irene Hidalgo de Vizcarrondo – Pepita Izquierdo Giralt – Immaculada Juncosa – Joan Oller i Cuartero – Rafael Pous Andrés – Inés Pujol Agenjo – Pepe Pujol Agenjo – Toni Pujol Agenjo – Carla Sanfeliu – Josep Ll. Sanfeliu – Marc Sanfeliu – Elina Selin – Jordi Simó Sanahuja – M. Dolors Sobrequés i Callicó – Salvador Viñas Amat

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

